

הסברים לפרק 2: חשיבה מילולית

התשובות הנכונות:

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
1	4	2	2	2	1	3	3	4	1	4	1	1	1	1

30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16
1	4	3	4	1	4	3	2	2	2	3	3	2	4	3

מילים וביטויים

1. התשובה הנכונה היא: (1).

פירוש המילה 'חווילה' הוא: וילה, בית פרטי.
'אורחה' היא שיירה.
'אסקופה' היא מפתן, סף.
'זיבורית' היא אדמה גרועה, ובהשאלה – סחורה גרועה.
2. התשובה הנכונה היא: (1).

פירוש המילה 'עבדקן' הוא: "עב-זקן", כלומר בעל זקן עבות.
'חיווריין' הוא לבנבן, כלומר קצת חיוור.
'קיפח' הוא גבוה מאוד, ענק.
'מכורכס' הוא בעל צבע צהוב-כתום. אדם שינתכרכמו פניו' הוא אדם שפניו מביעות חוסר שביעות רצון, בגלל כאב או צער.
3. התשובה הנכונה היא: (1).

פירוש הביטוי 'ללא כחל ושרק' הוא: כמו שהוא ממש, ללא קישוט.
להציג דעה ללא כחל ושרק פירושו להציג את הדעה כפי שהיא ממש, מבלי לייפות אותה.
4. התשובה הנכונה היא: (1).

פירוש הביטוי 'למגינת לבו' הוא: לצער הרב.

אנלוגיות

5. התשובה הנכונה היא : (4).
- 'מכונף' פרושו בעל כנפיים.
 משהו מכונף (ציפור, מטוס) זה משהו שיש לו כנפיים, והוא יכול לעוף בעזרתן.
 היחס בין המילים : "למכונף יש חלק שמשמש אותו כדי לעוף".
- תשובה (1): האם למצונן יש חלק שמשמש אותו כדי לחלות? לא.
 תשובה (2): האם למוטמן יש חלק שמשמש אותו כדי להחביא? לא.
 (מוטמן זה דבר שמישהו אחר החביא אותו)
 תשובה (3): האם למפוקפק יש חלק שמשמש אותו כדי לפקפק? לא.
 (אדם מפוקפק הוא אדם שאחר נוטה לפקפק בו)
 תשובה (4): האם למחודד יש חלק שמשמש אותו כדי לדקור? כן. (החוד שלו)
6. התשובה הנכונה היא : (1).
- להשחין זה ללטש כלי חיתוך (מספריים, סכין וכו') כדי שיהיה חד.
 מאכלת היא סכין גדולה לשחיטה.
 אם משחזים את המאכלת היא תחתוך טוב יותר.
 היחס בין המילים : "להשחין זה לגרום למאכלת לעבוד בצורה טובה יותר".
- תשובה (1): האם לשמן זה לגרום לציב לעבוד בצורה טובה יותר? כן.
 תשובה (2): האם לתדלק זה לגרום לדלק לעבוד בצורה טובה יותר? לא.
 (לתדלק זה להכניס דלק לתוך משהו (למשל – רכב), כדי שהמשהו הזה יעבוד)
 תשובה (3): האם לחבוש זה לגרום לאגד לעבוד בצורה טובה יותר? לא.
 (אגד זה פלסטר, שמשמש לחבישה)
 תשובה (4): האם למזוג זה לגרום לכוס לעבוד בצורה טובה יותר? לא.
7. התשובה הנכונה היא : (4).
- דבר משונן הוא דבר בעל בליטות רבות דמויות שיניים (למשל - מסור).
 היחס בין המילים : "דבר משונן הוא דבר בעל הרבה שיניים".
- תשובה (1): האם דבר מאובן הוא דבר בעל הרבה אבנים? לא.
 (מאובן הוא משהו שהתקשה כמו אבן)
 תשובה (2): האם דבר מתורגם הוא דבר בעל הרבה תרגומים? לא.
 (מתורגם הוא משהו שעבר תרגום)
 תשובה (3): האם דבר מגוהץ הוא דבר בעל הרבה מגהצים? לא.
 (מגהץ הוא מכשיר שהופך משהו למגוהץ)
 תשובה (4): האם אדם מתולתל הוא אדם בעל הרבה תלתלים? כן.

8. התשובה הנכונה היא : (3).
- גויס פרושו 'גייסו אותו'.
 היחס בין המילים : "גויס פירושו: עבר גיוס".
- תשובה (1) : האם כונה פירושו: עבר שם? לא.
 (כונה פירושו שנתנו לו שם)
- תשובה (2) : האם הונשם פירושו: עבר נשימה? לא.
 (הונשם פירושו עבר הנשמה)
- תשובה (3) : האם הוסב פירושו: עבר שינוי? כן.
 (למשל – ייעוד הבניין הוסב ממגורים למסחר)
- תשובה (4) : האם נחרך זה מישוהו שעבר טיגון? לא.
 (נחרך פירושו נשרף מעט, כלומר עבר טיגון יותר מדי ארוך/חזק)

9. התשובה הנכונה היא : (3).
- חרך הוא סדק קטן וצר, שאפשר להציץ דרכו.
 היחס בין המילים : "חרך הוא פתח קטן".
- תשובה (1) : האם אבוקה היא אש קטנה? לא.
 (אבוקה היא לפיד. מוט שבקצהו בוערת אש)
- תשובה (2) : האם רדיד הוא בד קטן? לא.
 (רדיד זה צעיף, כלומר משהו שעשוי מבד)
- תשובה (3) : האם צינוק הוא תא קטן? כן.
 (צינוק הוא תא קטן וצר בבית הסוהר, לשם נשלחים אסירים כעונש)
- תשובה (4) : האם הדום הוא כורסה קטנה? לא.
 (הדום הוא שרפרף נמוך שמשמש להנחת הרגליים, כשיושבים על כורסה)

10. התשובה הנכונה היא : (1).
- מכחד פירושו מעלים מידע, לא מגלה את האמת.
 היחס בין המילים : "מכחד פירושו מסתיר את האמת".
- תשובה (1) : האם מופנם פירושו מסתיר את הרגש? כן.
- תשובה (2) : האם מהורהר פירושו מסתיר את המחשבה? לא.
- תשובה (3) : האם משוכנע פירושו מסתיר את הדעה? לא.
- תשובה (4) : האם מיואש פירושו מסתיר את התקווה? לא.
 (הוא לא מסתיר אותה, פשוט אין לו...)

החלפת אותיות

11. התשובה הנכונה היא : (2).
 השלשה המתאימה היא נ.ש.פ.
 השלשה כ.נ.ס מתאימה רק לתשובות (1) ו-(2).
12. התשובה הנכונה היא : (2).
 השלשה המתאימה היא ש.ב.ל.
 השלשה כ.ב.ש מתאימה רק לתשובות (2) ו-(4).
13. התשובה הנכונה היא : (2).
 השלשה המתאימה היא ב.ט.ל.
 השלשה ח.ד.ר מתאימה רק לתשובות (2) ו-(4).
14. התשובה הנכונה היא : (4).
 השלשה המתאימה היא ד.ר.ש.
 השלשה א.מ.ר מתאימה רק לתשובות (2) ו-(4).

השלמת משפטים

15. התשובה הנכונה היא : (1).
 המועצה המקומית סירבה לחזור בה מן ההחלטה האוסרת לפתוח ברכות שחייה ציבוריות בלילה (כלומר, ההחלטה ששחייה לילית אסורה עדיין תקפה). כך, למרות מאמציה של השדולה שהקימו בעלי הברכות הציבוריות (שכנראה היו רוצים לאפשר שחייה לילית), שחייה לילית עדיין אינה מותרת.
16. התשובה הנכונה היא : (3).
 הודעתו של שמחה על חזרתו בתשובה הפתיעה בעיקר את מי שהיו אמונים על משנתו (כלומר, חזרתו בתשובה הפתיעה את מי שהכיר את דעותיו), שהרי הוא תמיד הטיף להתרחקות מהדת.
17. התשובה הנכונה היא : (4).
 הטענה שלבני האדם אין רצון חופשי עולה בקנה אחד עם משנתו של דושנוב (כלומר, לפי תורתו של דושנוב לאדם אין רצון חופשי), ולפיה פעולותינו מוכתבות על-ידי גורל קבוע מראש, והתחושה שאנו בוחרים את מעשינו אינה אלא אשליה (כלומר – התחושה שאנו בוחרים היא בעצם אשליה, אנו לא באמת בוחרים את מעשינו).

18. התשובה הנכונה היא : (2).

תושבי האי גמוס מעולם לא התקשו להתקיים בכבוד מיבוליהם (כלומר, הם התקיימו בכבוד מיבוליהם), מכיוון שהם סיגלו את שיטות עבודתם לתנאי האקלים והקרקה באי והצליחו לנצלם בתבונה (כלומר, הם התקיימו מהיבולים בזכות התאמת שיטות העבודה לתנאים באי). בעת האחרונה חלה תפנית באי (כלומר, משהו השתנה) : הכנסתן של טכנולוגיות חקלאיות חדשניות שאנשיו לא ידעו להפעילן כראוי, גרמה להידלדלות היבולים (כלומר, להפחתת היבולים).

19. התשובה הנכונה היא : (3).

רבים סבורים כי שלא כארגונים אחרים, המשקיעים את כל הונם בשמירה על בעלי חיים השרויים בסכנת הכחדה (כלומר, שהארגון שונה מאלו המגינים על בעלי חיים נדירים), עמותת "שמור על הדרור" מנסה להגביר את מודעות הציבור דווקא להגנה על בעלי חיים ששכיחותם גבוהה (כלומר, רבים חושבים שעמותה זו דואגת להגנתם של בעלי חיים שכיחים). אולם אין טעות גדולה מזו : העמותה אינה עושה דבר למען החיות השכיחות בארץ (אכן טעות).

היגיון

20. התשובה הנכונה היא : (3).

אנו נשאלים איזו מהאפשרויות שבתשובות מתאימה ביותר לשמש רקע לדבריו של אורי לדני : "כשתחזל להביט בקומקום, ירתחו המים". ראשית, עלינו להבין מה המסר מדבריו של אורי. אורי מדבר על משהו שממתינים שהוא יקרה, אבל כל עוד מתעסקים בהמתנה עצמה, נדמה כאילו זה לוקח זמן רב. אם נחזל להביט בקומקום (ונהיה עסוקים במשהו אחר) – יעבור הזמן "מהר יותר" והמים ירתחו. התשובה הנכונה היא (3) : יוני מחכה לסיום שנת הלימודים, אך בגלל שהוא כל כך עסוק בלספור את הימים שחולפים, הוא חש כי הזמן לא זז. אם יוני יפסיק להתעסק בספירת הימים שחולפים, סיום השנה יגיע "מהר יותר".

21. התשובה הנכונה היא : (2).

על סמך תצפיות על התנהגותם של ילדים בגיל הרך, טען ד"ר שניר שהתנהגותם נוטה להיות עקבית מאוד. אנו נשאלים מה יחליש את טענתו – נבדוק תשובות :
תשובה (1) : התנהגותם של ילדים היא במידה רבה תוצר של נסיבות, וחייהם יציבים בדרך כלל. תשובה זו מציעה הסבר אפשרי לכך שאכן התנהגותם של ילדים בגיל הרך הינה עקבית : התנהגותם מושפעת מהנסיבות, והנסיבות הן יציבות. זוהי תשובה שמחזקת את טענתו של הד"ר, כי היא נותנת בסיס תאורטי לטענתו.

תשובה (2): ילדים מתנהגים באופן עקבי כאשר הם יודעים שמישהו צופה בהם. הד"ר טען את טענתו בעקבות תצפיות בילדים. לפי תשובה זו, הילדים התנהגו באופן עקבי בגלל שהד"ר צפה בהם, ולא כי כך מתנהגים בדרך-כלל ילדים בגיל הרך. זהו הסבר חלופי להתנהגות העקבית. זאת התשובה הנכונה.

22. התשובה הנכונה היא: (2).

נתון: יש ענקים, וכולם אינם מזוקנים.

כל הענקים הם הססנים ואוהבי שוקולד.

עלינו למצוא איזו מבין הטענות שבתשובות סותרת את צירוף הנתונים. סתירה זהו מצב בו למישהו יש שתי תכונות שלא יכולות להתקיים בו-זמנית. כאשר יש בשאלה יצור, כדאי להתחיל ללמוד עליו. לכן נבדוק מה אנו יודעים על הענקים: אם יש ענקים (שאינם מזוקנים), אז הם חייבים להתנהג בהתאם לכלל שמדבר על כל הענקים – ולכן הענקים הללו, שכולם אינם מזוקנים, הם גם הססנים ואוהבי שוקולד. עדיין לא הגענו למצב של תכונות מנוגדות. נחפש תשובה שתיצור מצב כזה: **תשובה (1): יש הססנים אוהבי שוקולד שאינם ענקים.** בהחלט ייתכן שיש יצורים אחרים, שאינם ענקים, וגם הם הססנים ואוהבי שוקולד. הכלל לא מדבר על יצורים שאינם ענקים – ולכן אין לנו מידע עליהם. אין כאן סתירה.

תשובה (2): אם כל אוהבי השוקולד הם מזוקנים, אז גם הענקים שלנו, שהם אוהבי שוקולד, הם מזוקנים. יוצא, שהענקים הללו מזוקנים ואינם מזוקנים בעת ובעונה אחת, ולכן זאת התשובה הנכונה.

23. התשובה הנכונה היא: (2).

נתון כי אחת מהשתיים דוברת אמת והאחרת משקרת, אך לא נתון מי מהן דוברת אמת ומי זו שמשקרת. לכן, נבדוק את שני המצבים האפשריים:

אם שולה היא דוברת האמת, אזי דבריה נכונים, ו**שולה היא אכן הגבירה בחום.** במצב זה, רינה היא זו שמשקרת. כשרינה אומרת "אף אחת משתינו אינה הגבירה בחום" – זו אינה המציאות (שכן, כאמור, אחת משתיהן – שולה – היא הגבירה בחום).

אם שולה משקרת, אזי דבריה הפוכים מהמציאות, כלומר, במציאות היא אינה הגבירה בחום. במצב זה, רינה היא זו שאומרת אמת, כלומר אף אחת משתיהן אינה יכולה להיות הגבירה בחום. לכן, במצב זה **בטי היא הגבירה בחום.**

יוצא, שהגבירה בחום יכולה להיות **שולה** או **בטי** ובכל מקרה, זו אינה רינה. התשובה הנכונה היא (2).

24. התשובה הנכונה היא : (3).

אנו נשאלים איזו תשובה היא המתאימה ביותר להיות כוונתה של כלנית. שמעון טוען שכלנית תמיד עצבנית. כלנית עונה לו : "גם השמש חושבת שכדור הארץ כולו מואר תמיד".

ראשית נבין את המשל : אנו יודעים כי כדור הארץ אינו מואר מעצמו – השמש היא זו שמאירה אותו. בכל רגע נתון, מואר רק הצד שפונה אל השמש. מנקודת מבטה של השמש, היא פוגשת בכל רגע נתון רק את הצד שפונה אליה, כלומר את הצד שהיא מאירה. השמש היא זו שגורמת לצד שהיא פוגשת להפוך למואר, אך היא אינה מודעת לכך, אלא טועה לחשוב שזהו טבעו של כדור הארץ כולו. ועתה – כוונתה של כלנית : שמעון פוגש רק את הצד העצבני של כלנית, ולכן חושב שזהו טבעה. הוא אינו מבין שהוא זה שגורם לה להיות עצבנית כאשר פוגשת אותו. תשובה (3) היא הנכונה.

הבנת הנקרא

25. התשובה הנכונה היא : (4).

על-פי הפסקה הראשונה "אילו נכחנו בסעודה... במאה ה-17, היה המזון המוגש מוכר לנו למדי. לעומת זאת, אילו ביקרנו שם מאה שנה קודם לכן, היינו מוצאים כי המאכלים שעל השולחן שונים בתכלית מהמאכלים שאנו מורגלים אליהם בימינו". בסוף הפסקה כתוב כי "בבסיס התמורות שחלו בין המאות ה-16 וה-17 בהרגלי האכילה... עמד שינוי בתפיסת העולם הרפואית". כלומר : הרגלי האכילה במאה ה-16 הושפעו מתפיסת העולם הרפואית של אותה תקופה. לכן, אם הרגלי האכילה של ימינו שונים מהרגלי האכילה של המאה ה-16, אזי אלו של ימינו גם אינם תואמים את תפיסת העולם הרפואית ההיא.

26. התשובה הנכונה היא : (1).

לפי הפסקה השנייה (שורה 13) קשישים נחשבו "קרירים ויבשים יותר מן הצעירים".

27. התשובה הנכונה היא : (4).

נפסול תשובות שבהן נתונים שאותם הטבח צריך להביא בחשבון :

תשובה (1) : גילו של האורח - "קשישים - קרים ויבשים יותר מן הצעירים" (שורה 13)
תשובה (2) : מינו של האורח - "נשים נחשבו לחות וקרות מגברים" (שורות 13-14)
תשובה (3) : מצב בריאותו של האורח - "אפשר היה להעזר במאכלים... כדי... להבריא את החולים" (שורה 18)

28. התשובה הנכונה היא : (3).

בשורה 20 נאמר : "החומץ, למשל, נחשב קר בדרגה גבוהה ולח בדרגה בינונית".
 אם הקפידו להוסיף חומץ לכל מאכל שטוגן בשמן, כנראה שהחומץ ה"קר" וה"לח" נדרש
 על מנת לאזן אלמנט "חם" ו"יבש" מדי, שהרי "הארוחה האופטימלית... הייתה צריכה
 להיות לחה וחמימה במידה" (שורה 17).

29. התשובה הנכונה היא : (4).

שורות 26-27 : "רק במאה ה-17 החליפו רעיונות חדשים ברפואה את התפיסה הישנה,
 ובהתאם לכך השתנה התפריט המקובל והחל לכלול מאכלים כגון פטריות, סלט ירקות
 ופירות טריים".

מעט קודם לכן (שורות 24-25) כתוב כי "פטריות... מומלצות כיום בהיותן מאכל דל
 קלוריות ועשיר במינרלים".

מכאן נובע, כי הרעיונות החדשים ברפואה, שנכנסו במאה ה-17, גרמו לשינוי התפריט
 שהיה נפוץ עד אז. התפריט המומלץ החדש, אשר דומה לזה של ימינו, מתאפיין בעושר
 במינרלים ובמיעוט קלוריות.

30. התשובה הנכונה היא : (1).

הבלמנז'ה מופיע בפסקה האחרונה כדוגמה למאכל שהיה נפוץ במאה ה-16, מפני שהלם
 את התפיסה הרפואית הישנה. לפי הפסקה הראשונה ניתן להסיק שמהמאה ה-17 ועד
 ימינו הוא אינו שכיח עוד, כי אינו תואם את התפיסה הרפואית החדשה (סביר להניח,
 למשל, כי הוא אינו דל קלוריות...).

ניתן להסיק, שגם שיטת המיסוי שהנהיג ון-טוס נחשבה כיעילה בעבר, לפי תפיסות ישנות,
 ואילו כיום אינה מקובלת עוד, ומשתמשים בשיטות אחרות, אשר תואמות תפיסות חדשות
 יותר.